

[371.12:342.734]:614.4(478)

MUNCA ÎN TIMPUL PANDEMIEI COVID-19: PROVOCĂRILE ACTIVITĂȚII DIDACTICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA¹

*Conf. univ. dr. Eduard ȚUGUI, USPEE
„Constantin Stere”, R. Moldova
eduard.tugui@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-4623-0496
<https://doi.org/10.53486/econ.2021.117.037>*

Studiul reprezintă o analiză a impactului pandemiei asupra condițiilor de muncă ale cadrelor didactice, angajate în instituțiile din învățământul primar și secundar general, din Republica Moldova. La baza analizei, stă un sondaj sociologic realizat în rândul cadrelor didactice, și raportează condițiile de muncă, în timpul pandemiei, la prevederile stipulate în Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, precum și în Constituția Republicii Moldova. Rezultatele chestionării denotă faptul că s-au înrăutățit condițiile de muncă ale cadrelor didactice pe perioada pandemiei, acutizând unele probleme cronice din învățământul moldovenesc, iar concretizarea dreptului la muncă, în conformitate cu angajamentele internaționale și constituționale, presupune raționalizarea muncii și asigurarea remunerației necesare pentru un trai decent.

***Cuvinte-cheie:** pandemia COVID-19, dreptul la muncă, condiții de muncă, activitate didactică.*

JEL: I25, J08, K31.

1. Introducere

Pandemia COVID-19 a transformat munca și condițiile de muncă în toată lumea. Lumea post-pandemie va fi diferită și datorită faptului că piețele forței de muncă vor fi diferite, în timp ce regândirea politicilor bugetar-fiscale trebuie să

[371.12:342.734]:614.4(478)

WORK IN THE TIME OF COVID-19 PANDEMIC: CHALLENGES FOR DIDACTIC ACTIVITY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA¹

*Assoc. Prof. PhD Eduard TUGUI, USPEE
“Constantin Stere”, R. Moldova
eduard.tugui@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-4623-0496
<https://doi.org/10.53486/econ.2021.117.037>*

The study represents an analysis of the pandemic impact on working conditions of teachers employed in general primary and secondary education institutions in the Republic of Moldova. The analysis is based on an opinion poll carried out among the didactic staff and relates the working conditions during the pandemic to the provisions stipulated in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, as well as those in the Constitution of the Republic of Moldova. The poll results denote the fact that the working conditions of the didactic staff have changed for the worse during the pandemic, having aggravated some chronic problems of Moldovan education, whereas exercising labour rights in conformity with international and constitutional engagements implies rationalization of work and providing necessary remuneration for a decent life.

***Keywords:** COVID-19 pandemic, labour rights, working conditions, didactic activity.*

JEL: I25, J08, K31.

1. Introduction

The COVID-19 pandemic has transformed work and work conditions all over the world. The post-pandemic world will be different also because labour markets will be different as well, whereas reconsidering fiscal policy, besides other aspects, must include providing the

¹Această publicație este elaborată în cadrul proiectului „Drepturile omului în Republica Moldova: dimensiunea financiară și consolidarea prin gestiunea eficientă a cheltuielilor publice” (cifrul 20.80009.0807.35), finanțat de Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare. / This paper is developed within the project “Human Rights in the Republic of Moldova: financial dimension and consolidation through the sufficient public experiences management” (code 20.80009.0807.35), funded through the National Agency for Research and Development of the Republic of Moldova under the State Program 2020-2023.

conțină și asigurarea dreptului la muncă. După ce, în ultimele decenii, discuțiile ce țin de asigurarea dreptului la muncă au fost marcate, preponderent de globalizare (implicit migrația internațională a capitalului și a forței de muncă) și de automatizare, pandemia globală induce o nouă variabilă în politicile publice și în cercetările relevante.

Sectorul educației cunoaște, de asemenea, transformări semnificative. De la apariția învățământului primar și secundar general obligatoriu, de la începutul secolului al XIX-lea, sistemele educaționale nu au fost supuse unor asemenea reajustări rapide și radicale, cel puțin pe timp de pace. Dată fiind importanța sectorului, pe de o parte, responsabil de cultivarea viitoarelor generații, dar și riscurile unor infectări în masă, pe de altă parte, deciziile de organizare a procesului didactic, în regim online sau mixt, nu s-au adoptat ușor. În Republica Moldova, la fel ca în multe dintre economiile emergente, n-au existat reglementările necesare, nu a existat suficientă infrastructură, în mod special, dotarea tehnică a cadrelor didactice și a elevilor, după cum nu a existat instruirea permanentă a cadrelor didactice.

Condițiile de muncă ale cadrelor didactice din Republica Moldova s-au deteriorat, în mod evident, în timpul pandemiei, în timp ce Decizia Comisiei Naționale Extraordinare pentru Sănătate Publică (CNESP), din 23 august 2021, conform căreia angajații instituțiilor de învățământ sunt, deocamdată, singurii funcționari pentru care vaccinarea anti-COVID devine, practic, obligatorie (altfel, vor trebui să efectueze din cont propriu și să prezinte, o dată la 14 zile, rezultatul unui test diagnostic la COVID-19) [3] reprezintă o provocare suplimentară pentru activitatea didactică și pentru dascălii din țară.

2. Cadrul teoretic și metodologia

Muncitorii și-au revendicat periodic drepturile în lumea antică și în Evul Mediu, cum este cazul mai multor răscoale ale țăranilor, dar drepturile muncitorilor devin realitate doar în contextul Revoluției Industriale din secolul al XIX-lea, odată cu adoptarea mai multor acte normative care reglementau munca în fabricile din Marea Britanie (1833), legilor care permiteau întrunirile muncitorilor și cu apariția sindicatelor în majoritatea statelor capitaliste. Mișcările social-politice și partidele de stânga, dominate multă vreme de ideologia marxistă, au reușit să impună, pe agenda publică, drepturile muncitorilor, drep-

right to work. Over the last decades, discussions related to the provision of the right to work have been mostly marked by globalization (implicitly, international migration of funds and labour force) and automation. However, the global pandemic has brought a new variable into public policies and relevant research.

The education sector has also faced significant changes. Educational systems have not been subject to such rapid and radical readjustments, at least in peacetime, since the appearance of compulsory primary and general secondary education at the beginning of 19th century. It has not been easy to make decisions on the way of organizing the didactic process, in an online or hybrid mode, taking into account the importance of the sector, which is responsible for cultivating future generations, on the one hand, and a high risk of infection on the other hand. When the pandemic broke out, in the Republic of Moldova, as well as in many other emergent economies, necessary regulations and sufficient infrastructure did not exist, especially technical provision of both didactic staff and pupils. Besides, the didactic staff needed permanent special training, which was not provided as well.

Obviously, the working conditions of the didactic staff in the Republic of Moldova have deteriorated during the pandemic. At the same time, the local teachers and their didactic activity have been additionally challenged by the Decision of the National Extraordinary Public Health Commission of August 23, 2021, according to which those who work in educational institutions are in the meantime the only employees who have to be vaccinated against COVID-19. This requirement has become practically obligatory. Otherwise, the non-vaccinated staff have to undergo testing at their own expense and present, once in 14 days, the result of a diagnosis test for COVID-19 [3].

2. Literature review and methodology

Workers periodically claimed their rights both in Antiquity and Middle Ages, which is exemplified by a number of peasant revolts. However, labour rights became a reality only in the context of the Industrial Revolution in 19th century, with adopting a number of Factory Acts, which regulated the work at the factories in the UK (1833), and laws permitting staff meetings and the appearance of trade unions in the majority of capitalist states. Social-political movements and

turi ce, treptat, devin consacrate în legislațiile naționale care reglementează relațiile de muncă.

Protecția drepturilor lucrătorilor, la nivel internațional, este stimulată de înființarea, în anul 1919, a Organizației Internaționale a Muncii (OIM), ca parte a Societății Națiunilor. Ulterior, OIM a fost încorporată în Organizația Națiunilor Unite și, în decursul timpului, a elaborat mai multe standarde de muncă, ce țin de drepturile omului, implicit: libertatea de asociere și negocierea colectivă, abolirea muncii forțate, remunerarea egală și nediscriminarea în muncă [9].

Totodată, dreptul la muncă, concept, care consolidează legătura dintre muncă și drepturile omului, este consfințit în Declarația universală a drepturilor omului (1948) [21] și, în mod special, în Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale [20], adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (16 decembrie 1966). O serie de demersuri academice internaționale, cum sunt Principiile de la Limburg (1986) sau Liniile Directorii de la Maastricht privind violările drepturilor economice, sociale și culturale (1997), au redefinit importanța drepturilor economice și sociale, implicit dreptul la muncă, în timp ce Declarația și Programul de acțiune de la Viena, adoptate la Conferința mondială privind drepturile omului din 14-25 iunie 1993 la Viena, stipulează că toate drepturile omului sunt universale, indivizibile și interdependente [22]. Între timp, drepturile economice și sociale sunt incluse, etapizat și în diferite formule, în Constituțiile multor state ale lumii [11].

Drepturile economice și sociale conțin o sinteză complexă dintre drepturile omului și muncă, fapt pentru care au generat o serie de dezbateri teoretice relevante pentru dreptul la muncă, dezbateri marcate, în special, de faptul că drepturile economice și sociale au fost, din start, concepute distinct de cele politice și, de cele mai multe ori, înțelese în termenii unor deziderate utopice¹. Discuțiile academice sunt animate de către teoria generațiilor, lansată la sfârșitul anilor 1970, de către Karel Vašák, consilier juridic la UNESCO, teorie prin care propune divizarea drepturilor omului în trei

left parties, which were dominated by Marxist ideology for a long time, managed to impose workers' rights on the public agenda, the rights which have become gradually established in national legislations regulating working relations.

Workers' rights protection at the international level was stimulated in 1919 by the establishment of the International Labour Organization (ILO) as a part of the League of Nations. ILO became subsequently incorporated in the United Nations and developed over time multiple labour standards related to human rights, including freedom of association and collective bargaining, abolition of forced labour, equal remuneration and non-discrimination at work [9].

At the same time, the right to work, a concept that consolidates the connection between work and human rights, was stipulated in the Universal Declaration of Human Rights (1948) [21] and, in a special way, in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights [20], which was adopted by the General Assembly of the United Nations (December 16, 1966). A series of international academic achievements, such as "The Limburg Principles" (1986) or "The Maastricht Guidelines on Violations of Economic, Social and Cultural Rights" (1997) redefined the importance of economic and social rights, including the right to work, whereas Vienna Declaration and Programme of Action, which was adopted at the World Conference on Human Rights in Vienna on 14-25 June 1993, stipulates that all human rights are universal, indivisible and interdependent [22]. In the meantime, economic and social rights have been included, gradually and in various formulations, in Constitutions of many states of the world [11].

Economic and social rights contain a complex synthesis of human rights and work, which has generated a series of relevant theoretical debates on the right to work, debates especially marked by the fact that economic and social rights were from the beginning designed apart from political ones and most often understood in terms of some utopian vision¹. Academic discussions are animated by the theory of generations, which was launched in late 1970s

¹ Distincția este făcută chiar de către Articolele similare (2.1) din cele două Convenții, respectiv Convenția internațională cu privire la drepturile civile și politice și Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale./ The distinction is made even by the similar Articles (2.1) from those two Covenants, i.e. the International Covenant on Civil and Political Rights and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

generații dezvoltate consecutiv, în conformitate cu deviza Revoluției Franceze: drepturi civile și politice (libertate); drepturi economice, sociale și culturale (egalitate); drepturi de solidaritate (fraternitate) [23]. După care se articulează un cadru teoretic solid, care implică dreptul la muncă, cercetări dezvoltate la interferența științei economice, politologiei și științei dreptului, și focalizate pe diferite dimensiuni, printre care: fezabilitatea asigurării drepturilor economice și sociale, prin prisma trade off-ului dintre libertate și egalitate, așa cum a fost definit în economia (neo)clasică; sustenabilitatea financiară și capacitatea guvernelor de a asigura drepturile pozitive din a doua generație; standardele de muncă, implicit libertatea de asociere, remunerarea și securitatea muncii [5; 13; 14; 17].

Pandemia COVID-19 a transformat deoptrivă politicile guvernamentale ce țin de drepturile economice și sociale și cadrul teoretic privind dreptul la muncă. Astfel, în timp ce măsurile fiscale și monetare anti-COVID au constituit aproximativ 15,8% din PIB-ul Global în anul 2020 [10], cea mai mare intervenție, de după Cel de-al Doilea Război Mondial, Rapoartele periodice și studiile OIM sau ale Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) conțin tot mai multe date și evaluări ale respectării standardelor de muncă prin prisma pandemiei și efectelor sale conexe [7; 24].

Cercetările academice, deja, sunt mai puțin preocupate de trade off-ul dintre libertate și egalitate sau de compatibilitatea dintre (neo)liberalism și asigurarea drepturilor economice și sociale. Există studii care analizează impactul pandemiei asupra pieței forței de muncă, implicit analize comparate ale piețelor din SUA și Europa [6] sau cercetări cu privire la viitorul muncii [15], dar nu există demersuri intelectuale serioase, care să conteste necesitatea intervențiilor guvernamentale în asigurarea condițiilor de muncă și/sau protecției sociale a muncitorilor disponibilizați. Dimpotrivă, cele mai multe studii relevante sunt preocupate de securitatea muncii și sănătatea muncitorilor în timpul pandemiei [8; 18; 12].

Dezvoltarea firească a politicilor bugetar-fiscale din toată lumea și, în mod special, în economiile emergente, presupune includerea drepturilor economice și sociale printre prioritățile guvernamentale, alături de stabilizare și alocare [16], în timp ce cercetările relevante trebuie să

by Karel Vašák, UNESCO's legal advisor. The theory is known for dividing human rights into three separate generations in conformity with the slogan of the French Revolution: civil and political rights (liberty); economic, social and cultural rights (equality); solidarity rights (fraternity) [23]. After that, a solid theoretical framework involving the right to work was articulated, research carried out at the intersection of economics, politology and the science of law and focused on different dimensions including: the feasibility of ensuring economic and social rights, in the light of the trade-off between liberty and equality, as it was defined in the (neo)classical economy; financial sustainability and the capacity of governments to provide positive rights from the second generation; work standards, including freedom of association, remuneration and work safety [5; 13; 14; 17].

The COVID-19 pandemic has transformed both governmental policies, related to economic, and social rights and the theoretical framework regarding the right to work. Thus, whereas fiscal and monetary anti-COVID measures constituted approximately 15.8% from the global GDP in 2020 [10], the greatest intervention after the World War II, periodic reports and studies of ILO or the World Health Organization (WHO) contain more and more data and evaluations of respecting labour standards through the prism of the pandemic and its related effects [7; 24].

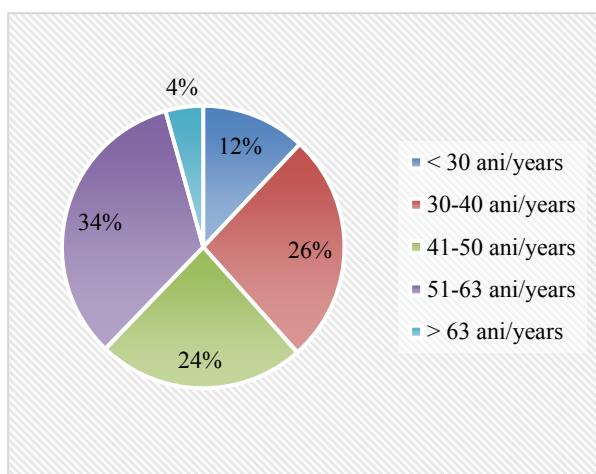
Academic research is already less concerned with the trade-off between liberty and equality or compatibility between (neo)liberalism and providing economic and social rights. There are studies which analyse the impact of the pandemic on the labour force market, including comparative analyses of European and American markets [6] or research regarding the future of work [15], but there are not any serious intellectual studies contesting the necessity of governmental interventions in the provision of work conditions and/or social protection of dismissed workers. On the contrary, the majority of relevant studies are concerned with work safety and workers' health at the time of the pandemic [8; 18; 12].

Natural development of budgetary policies all over the world, especially in emerging economies, implies including economic and

raporteze munca post-COVID la angajamentele internaționale și naționale privind dreptul la muncă. Totodată, analiza sectorială a pieței forței de muncă trebuie să fie raportată nu doar la robotizare/automatizare, dar și la asigurarea dreptului la muncă din perspectiva diferitelor meserii. Deocamdată, nu există suficiente cercetări cu privire la dreptul la muncă din perspectivă profesională, drept pentru care prezentul studiu își propune să contribuie la viitoarele demersuri academice de specialitate, precum și la regândirea politicilor sectoriale naționale, prin evidențierea condițiilor de muncă, în timpul pandemiei, ale cadrelor didactice din Republica Moldova.

Studiul a fost realizat prin utilizarea metodologiei mixte de cercetare [19], care presupune combinația dintre metode cantitative și cele calitative (colectarea, analiza și interpretarea datelor primare și secundare relevante), având la bază un sondaj de opinie – *Procesul didactic sub impactul pandemiei COVID-19* – realizat în rândul cadrelor didactice din Republica Moldova. Sondajul a fost efectuat pe un eșantion de 2780 de respondenți, majoritatea absolută fiind cadre didactice din învățământul primar și secundar general (figura 1). În sondaj, a fost inclus tot teritoriul Republicii Moldova, cu excepția regiunii din stânga Nistrului. Datele au fost colectate online, prin intermediul platformei Google Forms, în perioada 13.04.2021-02.06.2021.

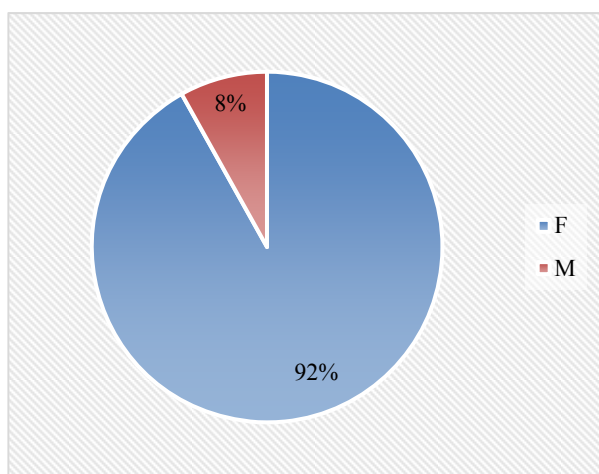
1.a. Vârsta/ Age

social rights in governmental priorities, along with stabilization and allocation [16], whereas relevant research must relate post-COVID work to international and national engagements regarding the right to work. At the same time, the sectoral analysis of the labour market must be related not only to robotization/automation, but to providing the right to work from the perspective of different jobs. There is not sufficient research regarding the right to work from the professional perspective, the right for which the present study suggests to contribute to future specialized academic writing, as well as to reconsidering national sectoral policies, through highlighting work conditions of the didactic staff in the Republic of Moldova at the time of the pandemic.

The study has been conducted through the use of a mixed research methodology [19], which implies a combination of quantitative and qualitative methods (collecting, analysing and interpreting relevant primary and secondary data), based on an opinion poll “The didactic process under the impact of COVID-19”, which has been carried out among the teachers in the Republic of Moldova. 2780 of respondents have taken part in the poll, the absolute majority being teachers from primary and general secondary education (figure 1). The poll has been conducted on the whole territory of the Republic of Moldova, except the region on the left bank of the Nistru River. The data were collected online through the Google Forms platform in the period 13.04.2021-2.06.2021.

1.b. Genul/ Gender

1.c. Stagiul de muncă în calitate de cadru didactic/ Internship as a teacher **1.d. Regiunea în care este localizată instituția/ The region in which the institution is located**

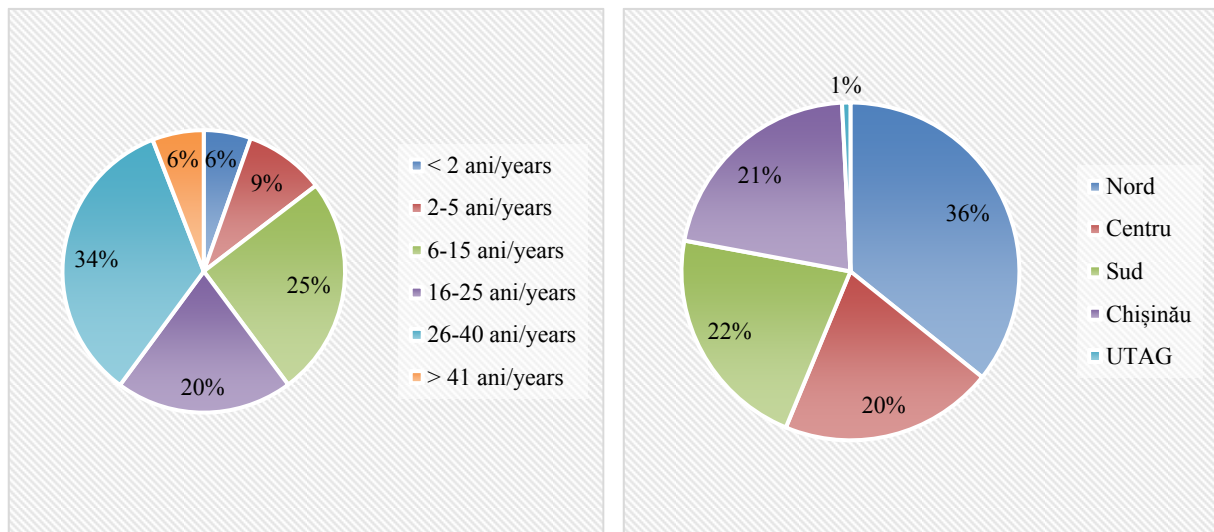

Figura 1. Date generale despre respondenți/ Figure 1. General data about respondents

Sursa: elaborată de autor în baza sondajului de opinie/ Source: elaborated by the author based on Survey

3. Rezultate și discuții

Sistemul educațional din Republica Moldova, implicând instituțiile din învățământul primar și secundar general, cunoaște o transformare profundă în cele trei decenii de tranziție la economia de piață. Conform datelor Biroului Național de Statistică, în anul de studii 2020/21, rețeaua unităților școlare din învățământul primar și secundar general este alcătuită din 106 școli primare, 787 de gimnazii, 338 de licee și 10 școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltare, la care erau înscriși 334,4 mii de elevi. Numărul elevilor a fost în ușoară creștere față de anul de studii precedent, cu 1,2 mii (sau cu 0,4%) [1].

Dacă numărul elevilor a cunoscut o ușoară creștere, deși tendința generală este de reducere a numărului de elevi, cadrele didactice sunt constant deficitare în Republica Moldova. Astfel, în anul de studii 2020/21, procesul educațional în instituțiile de învățământ primar și secundar general a fost asigurat de 26,9 mii de cadre didactice, cu 1,8% mai puțin decât în anul de studii 2019/20, dintre care personalul de conducere a constituit 3,5 mii persoane (13,0% din total), iar cel didactic – 23,4 mii de persoane (87,0%) [1]. Reducerea numărului este asociată cu creșterea vârstei cadrelor didactice. Astfel,

3. Results and discussions

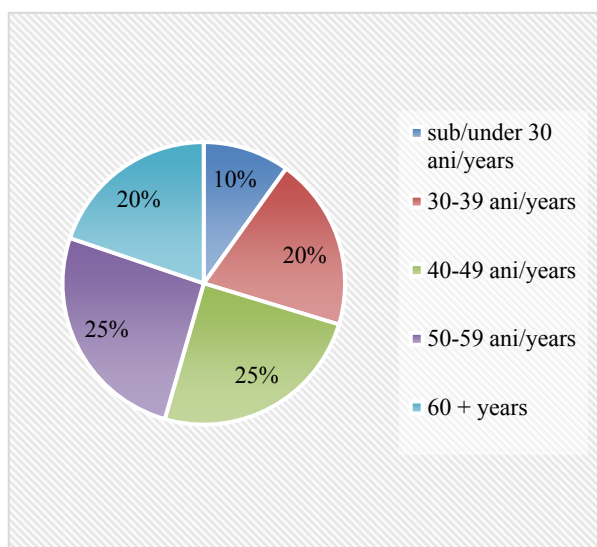
The educational system of the Republic of Moldova, including primary and general secondary educational institutions, has been subject to a profound transformation in the course of 3 decades of transition to the market economy. According to the data of the National Bureau of Statistics, in the academic year 2020/21, the network of primary and general secondary educational institutions consisted of 106 primary schools, 787 secondary schools (gymnasiums), 338 lyceums and 10 schools for children with some developmental deficiencies, with 334.4 thousand pupils registered. The number of pupils was slightly higher as compared to the previous academic year, by 1.2 thousand (or 0.4%) [1].

If the number of pupils has slightly increased, although it generally tends to decrease, the didactic staff are in a constant deficit in the Republic of Moldova. Thus, in the academic year 2020/21, the educational process in primary and general secondary educational institutions was provided by 26.9 thousand of the didactic staff members, which is by 1.8% less than in the academic year 2019/20. The administrative staff constituted 3.5 thousand people (13.0 % out of the total number), but the didactic staff – 23.4

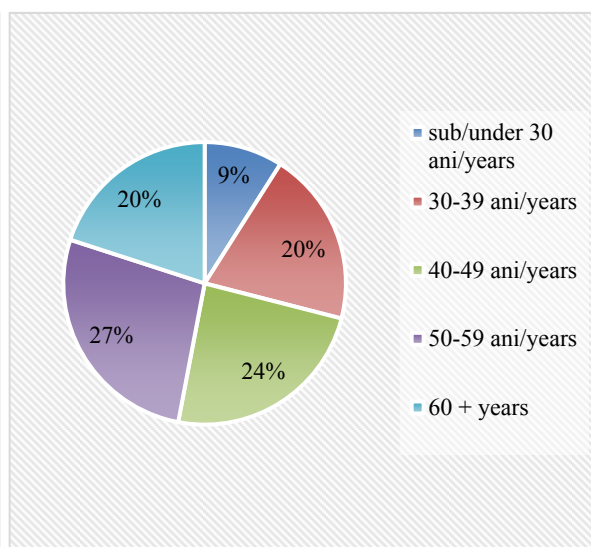
cea mai mare pondere o dețin cadrele didactice cu vârste cuprinse între 50-59 de ani (26,7%), înregistrând o creștere cu 0,7 puncte procentuale, comparativ cu anul de studii 2019/20, în timp ce ponderea cadrelor didactice tinere cu vârste sub 30 de ani s-a diminuat cu 0,6 p.p., constituind 9,2% (figura 2).

thousand people (87.0%) [1]. The above mentioned reduction is connected with the increase of the age of the didactic staff. Thus, the greatest share includes the teachers who are 50-59 years old (26.7%), which demonstrates an increase by 0.7 percentage points as compared to the academic year 2019/20, whereas the share of young members of the didactic staff, who are under 30 years old, has decreased by 0.6 pp, constituting 9.2% (figure 2).

2.a. 2019/2020

2.b. 2020/21

**Figura 2. Repartizarea cadrelor didactice pe grupele de vârstă, 2019/20 și 2020/21/
Figure 2. Distribution of didactic staff in age groups, 2019/20 and 2020/21**

*Sursa: elaborată de autor în baza [1]/
Source: elaborated by the author based on [1]*

Pandemia COVID-19 afectează condițiile de muncă în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, mai ales din cauza ponderii persoanelor din grupele de risc în rândul cadrelor didactice, precum și infrastructurii fizice slab dezvoltate din instituțiile din **învățământul primar și secundar general. Condițiile de muncă – juste și prielnice – sunt definite în Articolul 7 din Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale:**

- a) remunerația muncii:
- salariu echitabil;
 - remunerație egală pentru o muncă de valoare egală (în particular, între femei și bărbați);

The COVID-19 pandemic affects the conditions of work in the educational institutions in the Republic of Moldova, especially because of the share of people belonging to risk groups among the didactic staff, as well as because of a poorly developed infrastructure in the institutions of **primary and general secondary education. The conditions of work, fair and favourable, are defined in article 7 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural rights:**

- a) labour remuneration:
- a fair salary;
 - equal remuneration for the work of equal value (especially, among women and men);

- existență decentă pentru muncitori și familiile lor;
- b) securitatea și igiena muncii;
- c) posibilitatea egală pentru toți de a fi promovați în munca lor;
- d) odihna, timpul liber și concediile plătite [20, art.7].

Deși formulate diferit, aceste condiții de muncă sunt transpuse și în Constituția Republicii Moldova [4, art.43].

În acest context, primul set de întrebări a avut drept scop evaluarea condițiilor generale de muncă, condiții structurate pe cele patru dimensiuni definite în Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, precum și schimbările determinate de pandemie (figura 3). Rezultatele chestionării denotă că nu există discriminare pe criteriu de gen sau sex în activitatea didactică din instituțiile din învățământul primar și secundar general din Republica Moldova, din moment ce majoritatea respondenților declară că există condiții egale de muncă pentru femei și bărbați. Lipsa discriminării femeilor la locul de muncă este determinată, în mod special, de faptul că ponderea femeilor în totalul cadrelor didactice este de 87,4% și 91,8% în totalul personalului de conducere [1]. Răspunsurile sunt diferite la întrebarea referitoare la remunerarea generală a muncii. Astfel, doar 15% dintre cadrele didactice chestionate sunt de părerea că remunerarea muncii în instituțiile de învățământ asigură o existență decentă.

Evaluarea atestă că majoritatea cadrelor didactice sunt satisfăcute de felul în care sunt asigurate securitatea și igiena muncii în instituțiile de învățământ. De asemenea, marea majoritate a respondenților declară că există posibilități egale de a avansa în carieră. De cealaltă parte, doar 35% dintre respondenți afirmă că durata muncii este rațională și timpul liber este suficient. Nu există variații semnificative ale răspunsurilor în funcție de localizarea geografică, mediul de reședință sau vârsta cadrelor didactice.

- decent life for teachers and their families;
- b) work safety and hygiene;
- c) equal possibility for everybody to be promoted in their job;
- d) recreation, free time, and paid holidays [20, art.7].

Although they have been formulated differently, these conditions of work are also included in the Constitution of the Republic of Moldova [4, art.43].

In this context, the first set of questions was aimed at evaluating general conditions of work, the conditions structured according to those four dimensions defined in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, as well as the changes determined by the pandemic (figure 3). The poll results denote that there is not any discrimination in terms of gender or sex in the didactic activity in the primary and general secondary educational establishments in the Republic of Moldova, as the majority of the respondents have declared that there are equal conditions of work both for women and men. The lack of discrimination of women at the working place is especially determined by the fact that the share of women in the total amount of the didactic staff is 87.4% and 91.8% in the total amount of the managing staff [1]. The answers are different concerning the question related to the general remuneration of work. Thus, only 15% of the didactic staff questioned consider that the remuneration of work in the educational institutions provide a decent life.

The evaluation attests that the majority of the didactic staff are satisfied with the way of providing work safety and hygiene in the educational institutions. Besides, the great majority of the respondents declare that there are equal possibilities for career advance. On the other hand, only 35% of the respondents affirm that there is rational duration of work and sufficient free time. There are not significant variations of the answers as to the geographical location, the environment of residence or the age of the didactic staff.

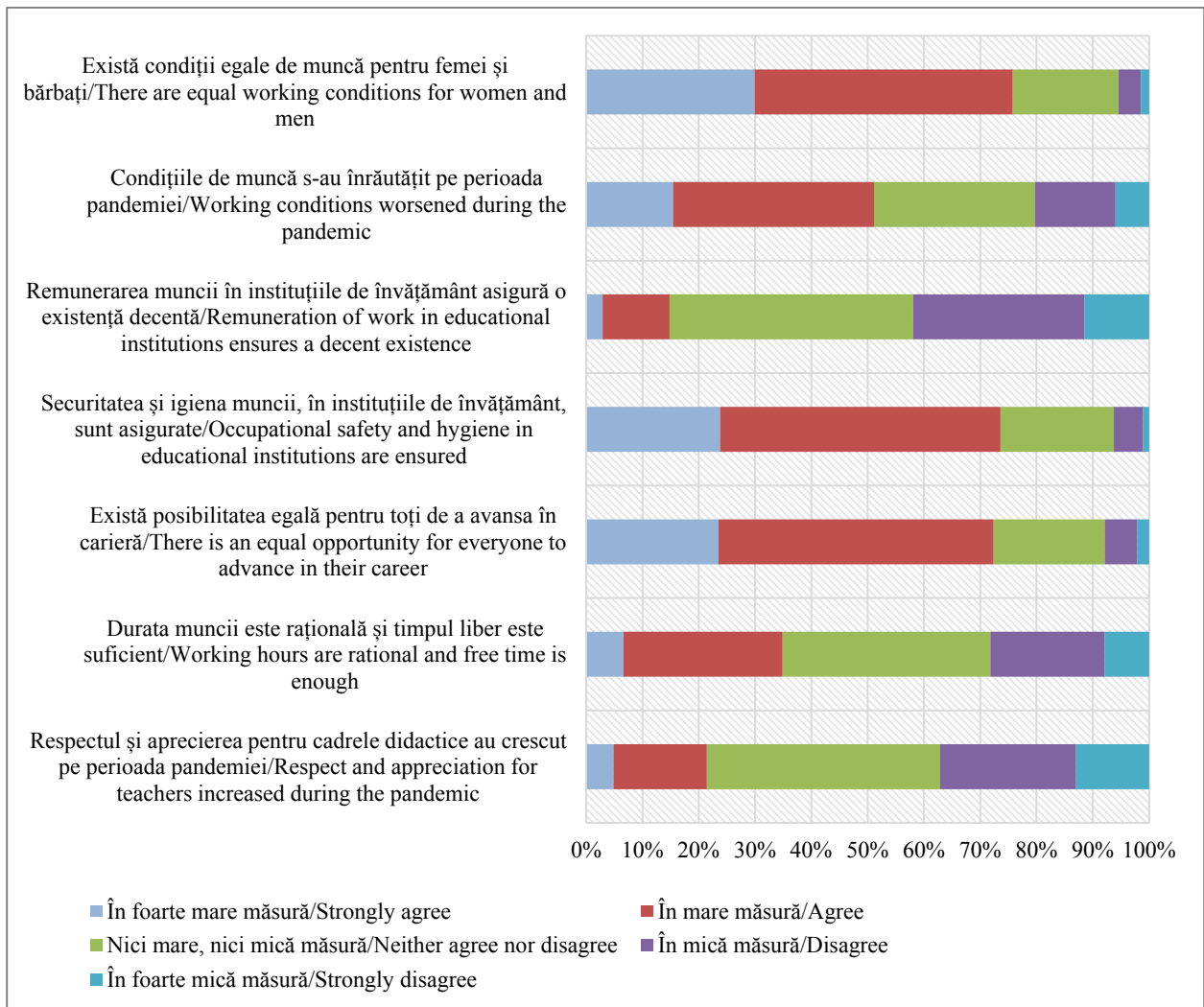

Figura 3. În ce măsură următoarele afirmații despre activitatea didactică în Republica Moldova sunt adevărate?/Figure 3. To what extent are the following affirmations about the didactic activity in the Republic of Moldova true?

*Sursa: elaborată de autor în baza sondajului de opinie/
Source: elaborated by the author based on Survey*

Rezultatele chestionării denotă că s-au înrăutățit condițiile de muncă ale cadrelor didactice pe perioada pandemiei. Astfel, puțin peste 50% dintre cadrele didactice susțin că acestea s-au înrăutățit și doar cca 20% dintre respondenți nu sunt de acord cu această aserțiune. Înainte de toate, datele din figura 4 relevă că 79% dintre cadrele didactice intervievate au experimentat întreruperea procesului educațional (totală sau în formă mixtă), fapt care a solicitat timp, abilități și eforturi suplimentare din partea profesorilor.

The results of the questionnaire denote that the work conditions of the didactic staff have changed for the worse during the pandemic period. Thus, a bit more than 50% of the didactic staff claim that they have become worse and only about 20% of the respondents do not agree with this assertion. First of all, the data from figure 4 denote that 79% of the didactic staff interviewed have experienced an interruption of the educational process (a total one or in a mixed form), the fact that has required time, abilities and efforts from the teachers.

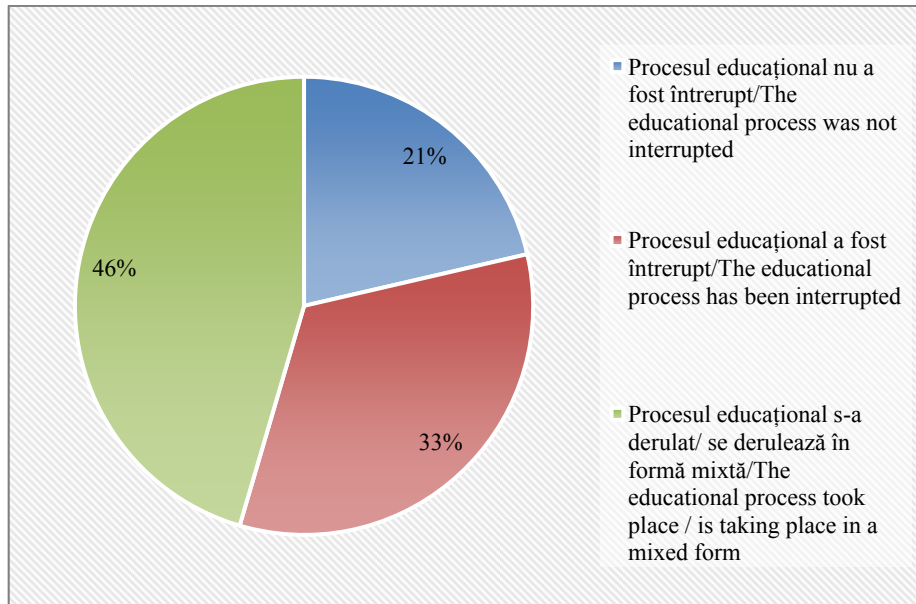

Figura 4. În ce măsură procesul didactic din instituția Dvs. este afectat de măsurile de securitate sanitară și epidemiologică?/Figure 4. To what extent has the didactic process in your institution been affected by the sanitary-epidemiological safety measures?

Sursa: elaborată de autor în baza sondajului de opinie/ Source: elaborated by the author based on Survey

Datele din figura 5 atestă că 55% dintre cadrele didactice chestionate apreciază că durata zilei de muncă efective a crescut pe timpul pandemiei. 37% dintre respondenți declară că programul efectiv de lucru nu s-a modificat și, respectiv, alte 8% declară că durata zilei de muncă a scăzut.

The data from figure 5 attest that 55% of the didactic staff questioned consider that the duration of the working day has increased during the pandemic. 37% of the respondents declare that the effective work schedule has not been modified, and, respectively, other 8% declare that the duration of the working day has reduced.

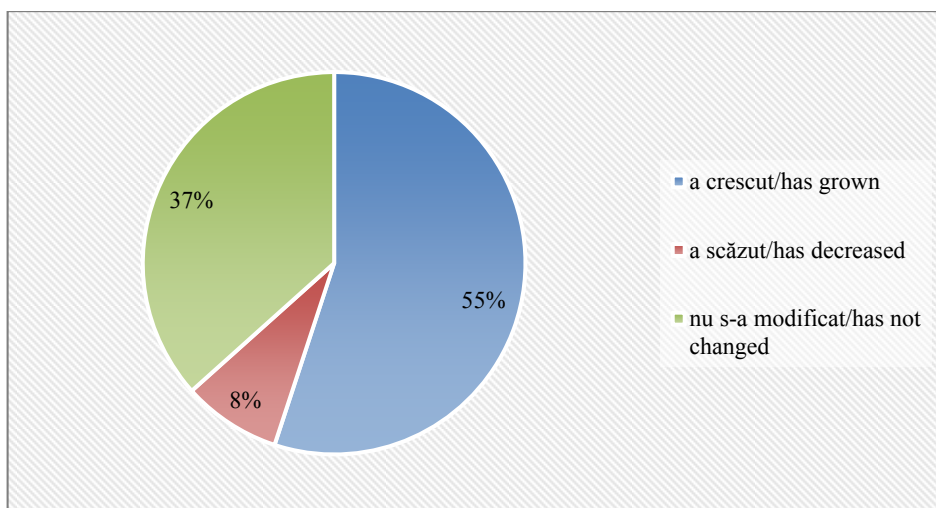

Figura 5. Cum apreciați durata zilei de muncă efective (programul efectiv de lucru) în legătură cu necesitatea respectării măsurilor de securitate sanitară și epidemiologică?/Figure 5. How do you appreciate the effective duration of the working day (the effective work schedule) in the context of the necessity to respect the sanitary-epidemiological safety measures?

Sursa: elaborată de autor în baza sondajului de opinie/ Source: elaborated by the author based on Survey

Remunerarea muncii suplimentare, realizată peste programul de lucru, nu este prevăzută în Contractele de muncă ale majorității cadrelor didactice chestionate (63% afirmă că nu au asemenea prevederi în Contractul de muncă, în timp ce cca 29% nu au cunoștință despre aceasta). Demn de menționat este faptul că, deși 11% dintre respondenți recunosc că au fost remunerați, în general, pentru munca peste program, doar 8% afirmă că au fost remunerați pentru munca peste program în timpul pandemiei (figura 6) nu am ținut evidența.

Remuneration of additional work, which is done overtime, is not provided for in the working contracts of the majority of the didactic staff questioned (63% affirm that they do not have such provisions in the working contract, whereas about 29% do not know about it). It is worth mentioning that, although 11% of the respondents acknowledge that, in general, they have been paid for working overtime, only 8% affirm that they have been paid overtime during the pandemic (figure 6).

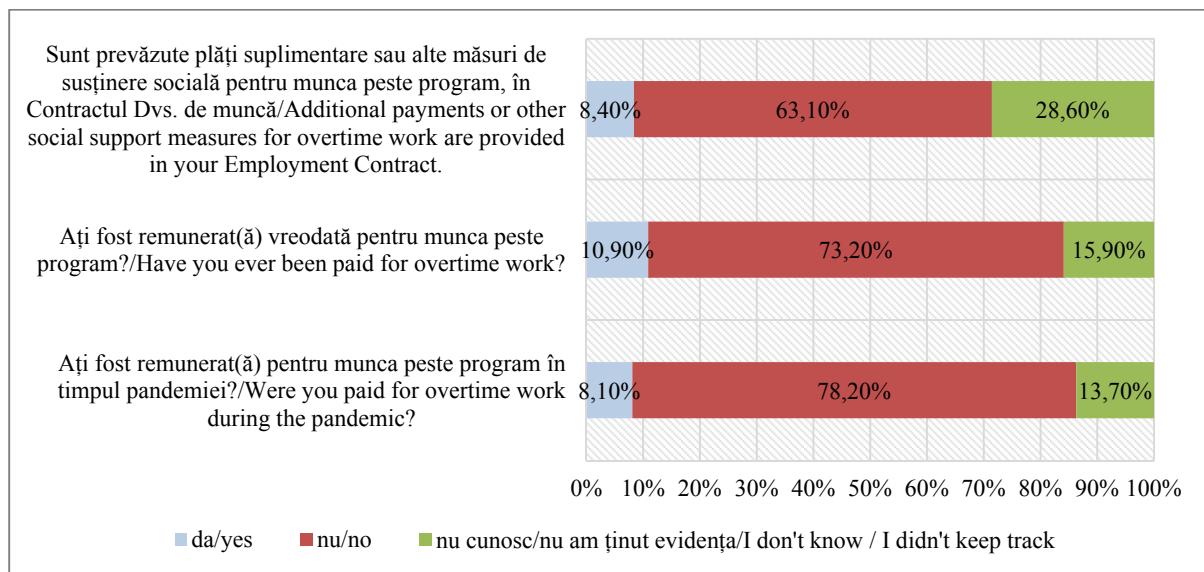

Figura 6. Remunerarea muncii suplimentare/peste program/
Figure 6. Remuneration for additional work / overtime

Sursa: elaborată de autor în baza sondajului de opinie/ Source: elaborated by the author based on Survey

Faptul că 55% dintre respondenți apreciază că durata zilei de muncă efective a crescut pe timpul pandemiei și doar 8% dintre aceștia declară că au fost remunerați pentru munca peste program, alimentează și consolidează aprecierile generale privind condițiile de muncă. Practic, sunt reconfirmate aprecierile privind cele două dimensiuni problematice ale condițiilor de muncă – remunerația care nu asigură un trai decent, programul încărcat și lipsa timpului liber – deziderate, care, deocamdată, nu sunt asigurate în activitatea didactică din Republica Moldova.

The fact that 55% of the respondents appreciate that the duration of the effective working day has increased over the pandemic and only 8% among them declare that they have been paid overtime, supports and consolidates general appreciations regarding the conditions of work. The appreciations related to those two problematic dimensions of the conditions of work, i.e. the remuneration which does not provide a decent life, an overloaded schedule and lack of free time, are practically reconfirmed. These dimensions have not been provided in the didactic activity in the Republic of Moldova yet.

Sindicatul din învățământ, implicit Federația Sindicală a Educației și Științei (FSES), nu reușesc, deocamdată, să impună, la consultațiile din cadrul Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective sau în negocieri directe cu Guvernul, toate revendicările ce țin de condițiile

Education trade unions, including the Trade Union Federation of Education and Science, have not yet managed to impose all the claims related to fair and favourable conditions of work on consultations within the National

de muncă juste și prielnice. Nici în timpul pandemiei organizațiile sindicale nu au reușit să fie mai incisive. Dintre respondenții care și-au anunțat apartenența la sindicate, 87% dintre cei chestionați, doar 30% au declarat că organizațiile sindicale, la care sunt membri, au reușit să le apere drepturile în timpul pandemiei (figura 7).

Commission for Collective Consultations and Negotiations or direct negotiations with the Government. The trade union organizations have not managed to be more incisive even during the pandemic. Taking into account the respondents who are trade union members, 87% out of those questioned, only 30% have declared that the trade unions they belong to have managed to protect their rights during the pandemic (figure 7).

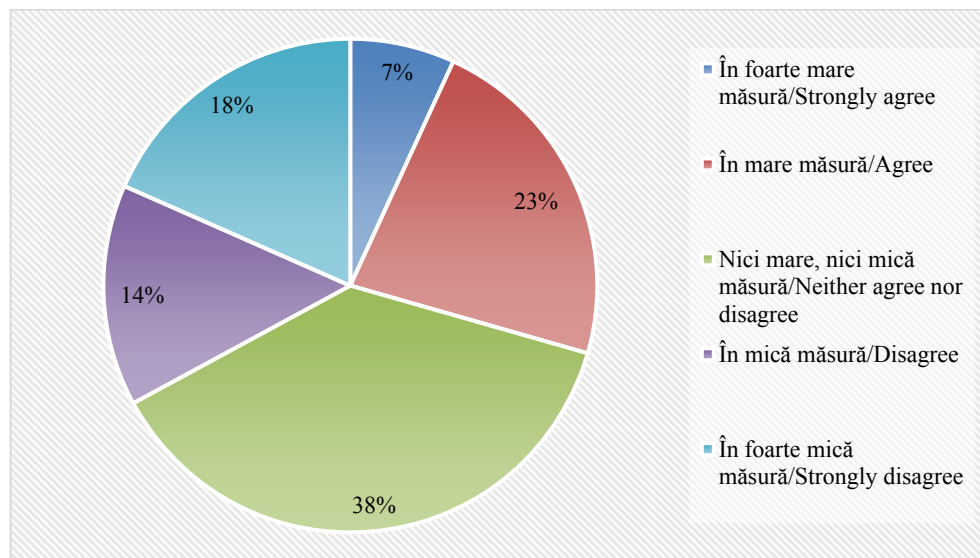

Figura 7. Vă rugăm să evaluați în ce măsură organizația sindicală a reușit să apere drepturile Dvs. în perioada pandemiei?/Figure 7. How would you evaluate the extent in which the trade organization you belong to has managed to protect your rights during the pandemic?

*Sursa: elaborată de autor în baza sondajului de opinie/
Source: elaborated by the author based on Survey*

Pandemia COVID-19 a determinat, la un moment dat, consolidarea societăților afectate de această nouă provocare, inclusiv a reușit să crească respectul în societate pentru categoriile profesionale mai expuse, care stau în prima linie. Alături de lucrătorii din sistemele medicale, deveniți eroii acestor vremuri, alte categorii profesionale au devenit mai apreciate în toată lumea, inclusiv cadrele didactice. Nu este neapărat și cazul Republicii Moldova, din moment ce doar puțin peste 20% dintre cadrele didactice chestionate afirmă că respectul și aprecierea pentru cadrele didactice au crescut pe perioada pandemiei (figura 3). Dincolo de asigurarea condițiilor de muncă, în conformitate cu angajamentele internaționale și prevederile constituționale, mai rămâne și această restanță morală față de profesorii din Republica Moldova, care au argumentat, pe timpul pandemiei, în favoarea

The COVID-19 pandemic has determined at a certain point consolidation of societies affected by this new challenge, as well as has managed to create respect in society for frontline professional categories, which are more exposed to its risks. Along with the employees from the medical system, who have become heroes of this difficult time, some other professional categories have become more appreciated all over the world, including didactic staff. But this is not necessarily the case in the Republic of Moldova, as only a bit more than 20% of the didactic staff questioned affirm that respect for and appreciation of the didactic staff have increased during the pandemic (figure 3). In addition to the necessity of providing the working conditions in conformity with international engagements and constitutional provisions, there is also this moral duty to the teachers in the Republic of Moldova,

orelor offline, au mers în fața elevilor și studenților de câte ori a fost posibil și/sau au investit din timpul și banii personali pentru a menține calitatea predării și în regimul online.

4. Concluzii:

- Munca și condițiile de muncă, reglementate etapizat, începând cu Revoluția Industrială din secolul al XIX-lea, devin parte a drepturilor omului din cea de-a doua generație – drepturi economice și sociale, – stipulate în Declarația universală a drepturilor omului și, în mod special, în Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale. Dreptul la muncă și condițiile de muncă stipulate în angajamentele internaționale – remunerarea muncii echitabilă și decentă; securitatea și igiena muncii; posibilitatea egală de promovare; muncă rațională și timpul liber – sunt introduse tardiv în legislațiile și politicile naționale, dar devin mai actuale în contextul pandemiei COVID-19.
- Pandemia COVID-19 a transformat, deopotrivă, politicile guvernamentale ce țin de drepturile economice și sociale, și cadrul teoretic privind dreptul la muncă. Piețele forței de muncă și drepturile muncitorilor sunt marcate nu doar de globalizare și automatizare, dar și de către pandemia globală și măsurile anti-COVID adoptate în toată lumea, în timp ce intervențiile guvernelor și cercetările relevante sunt tot mai mult preocupate de condițiile de muncă.
- Pandemia afectează condițiile de muncă și în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, cadrele didactice fiind vulnerabile la răspândirea infecției, mai ales când reducerea numărului acestora a determinat o insuficiență acută a personalului și creșterea mediei de vârstă a angajaților din educație. Angajamentele cu privire la condițiile de muncă juste și prielnice în instituțiile de învățământ, în conformitate cu prevederile constituționale și cu Convenția internațională cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, trebuie să devină o prioritate națională și în Republica Moldova.
- Conform datelor sondajului realizat, cadrele didactice identifică, predominant,

who have been in favour of offline lessons during the pandemic, have lead students and pupils as many times as it has been necessary and/or have invested both personal time and money to maintain a high level of teaching online as well.

4. Conclusions:

- Work and labour conditions, which have been gradually regulated starting with the Industrial Revolution in 19th century, have become a part of the human rights of the second generation, i.e. economic and social ones, stipulated in the Universal Declaration of Human Rights, and, specifically, in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. The right to work and the conditions of work stipulated in the international engagements, i.e. equitable and decent remuneration of work, work safety and hygiene, equal promotion opportunities, rational work and free time, have been tardily introduced in national legislation and policies, but they have become more important in the context of the COVID-19 pandemic.
- The COVID-19 pandemic has transformed both governmental policies related to economic and social rights and the theoretical framework regarding the right to work. Labour force markets and workers' rights have been marked not only by globalization and automation, but also by the global pandemic and anti-COVID measures, which have been adopted all over the world, whereas Government interventions and relevant research are more and more concerned with the conditions of work.
- The pandemic has affected the conditions of work in the educational institutions in the Republic of Moldova, the didactic staff being vulnerable to the spread of infection, especially when their decreased number has determined their chronic deficit and the increased average age of the employees from the education sector. The engagements related to fair and favourable work in the educational institutions, in conformity with the constitutional provisions and the International Covenant on Economic, Social and

faptul că sunt satisfăcute de două dimensiuni ale condițiilor de muncă și, preponderent, nesatisfăcute de alte două. Astfel, majoritatea cadrelor didactice sunt satisfăcute de felul în care este asigurată securitatea muncii în instituțiile de învățământ și declară că există posibilități egale de a avansa în carieră. De cealaltă parte, majoritatea cadrelor didactice nu sunt mulțumite de remunerarea muncii și consideră timpul liber insuficient.

- Rezultatele chestionării denotă, totodată, că s-au înrăutățit condițiile de muncă ale cadrelor didactice din învățământul primar și secundar general din Republica Moldova pe perioada pandemiei. 55% dintre cadrele didactice apreciază că durata zilei de muncă efective a crescut pe timpul pandemiei, în timp ce doar 8% dintre respondenți afirmă că au fost remunerați pentru munca peste program în timpul pandemiei. Sindicatele din învățământ, implicit Federația Sindicală a Educației și Științei (FSEȘ), nu reușesc, deocamdată, să impună toate revendicările ce țin de condițiile de muncă juste și prielnice, în timp ce doar puțin peste 20% dintre cadrele didactice chestionate afirmă că respectul și aprecierea pentru cadrele didactice au crescut pe perioada pandemiei.

Cultural Rights, must become a national priority in the Republic of Moldova.

- According to the data of the opinion poll, which has been conducted among the members of the didactic staff, they are mostly satisfied with two dimensions of the work conditions and mostly dissatisfied with the other two. Thus, the majority of the didactic staff are satisfied with the work safety in the educational institutions and declare that there are equal opportunities of career advance. On the other hand, the majority of the didactic staff are not satisfied with the remuneration of work and consider there is not enough free time.
- The results of the questionnaire denote that the conditions work of the didactic staff from the sector of primary and general secondary education in the Republic of Moldova have changed for the worse over the pandemic. 55% of the didactic staff appreciate that the duration of the effective working day has increased during the pandemic, whereas only 8% of the respondents affirm that they have been paid overtime. The education trade unions, including the Trade Union Federation of Education and Science, have not yet managed to impose all the claims related to fair and favourable conditions of work, whereas only a bit more than 20% of the didactic staff questioned affirm that respect for and appreciation of the didactic staff have increased during the pandemic.

Bibliografie/Bibliography:

1. BNS. *Activitatea instituțiilor de învățământ primar și secundar general în anul de studii 2020/21*. [On-line], 2020. Disponibil: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6862>.
2. CHAPMAN, A. *Global Health, Human Rights and the Challenge of Neoliberal Policies*. Cambridge University Press: Cambridge, 2016. 345 p. ISBN: 9781316104576.
3. CNESP. Hotărârea nr. 60 din 23 august 2021. [On-line], 2021. Disponibil: https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2021/08/hotarare_cnesp_nr.60-redactat-ro.pdf.
4. Constituția Republicii Moldova. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78 din 29-03-2016*.
5. DOMARADZKI, S., KHVOSTOVA, M., PUPOVAC, D. Karel Vašák's Generations of Rights and the Contemporary Human Rights Discourse. În: *Human Rights Review*, 2019, nr. 20. pp. 423–443. ISSN: 1874-6306.
6. GROS, Daniel, OUNNAS, Alexandre. *Labour market responses to the Covid-19 crisis in the United States and Europe*. [On-line], 2021. Disponibil: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/labour-market-responses-to-the-covid-19-crisis-in-the-united-states-and-europe/>.

7. ILO. *ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition. January, 2021.* [On-line], 2021. Disponibil: https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_767028/lang--en/index.htm.
8. ILO. *In the face of a pandemic: Ensuring safety and health at work.* Geneva: ILO 2020. 52 p. ISBN: 978-92-2-032137-9.
9. ILO: *Rules of the game: An introduction to the standards-related work of the International Labour Organization.* International Labour Office: Geneva, 2019. 129 p. ISBN 978-92-2-132186-6.
10. IMF. *Fiscal Monitor Database of Country Fiscal Measures in Response to the COVID-19 Pandemic.* [On-line], 2021. Disponibil: <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Fiscal-Policies-Database-in-Response-to-COVID-19>.
11. JUNG, Courtney, HIRSCHL, Ran, ROSEVEAR Evan. Economic and Social Rights in National Constitutions. În: *The American Journal of Comparative Law* Vol. 62, No. 4 (FALL 2014), pp. 1043-1093. ISSN 0002-919X.
12. KIONNA, Oliveira; BERNARDES, Santos, et al. *Labor, health and vulnerability in the COVID-19 pandemic.* [On-line], 2020. Disponibil: <https://www.scielo.br/j/csp/a/W7bdfWDGNnt6jHCcCChF6Tg/?lang=en&format=pdf>.
13. MacKLEM, P. Human rights in international law: three generations or one? În: *London Review of International Law*, 2015, 3(1). pp. 61–92. EISSN 2050-6333.
14. MacNAUGHTON, G., FREY, D. (Eds.). *Economic and Social Rights in a Neoliberal World.* Cambridge University Press: Cambridge, 2018. 382 p. ISBN-10 : 1108418155.
15. MCKINSEY GLOBAL INSTITUTE. *The future of work after COVID-19.* [On-line], 2021. Disponibil: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/the-future-of-work-after-covid-19>.
16. MUSGRAVE, R. A Multiple Theory of Budget Determination. În: *Finanzarchiv*, 1957,17(3). pp. 333-343. ISSN: 0015-2218.
17. RAHE, P. *Soft despotism, democracy's drift: Montesquieu, Rousseau, Tocqueville, and the modern prospect.* Yale University Press: New Haven, 2010. 400 p. ISBN-10: 0300164238.
18. SARAH, J. International Human Rights Law and the Response to the covid-19 Pandemic. În: *Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2020, 11, pp. 249-269. ISSN: 1878-1527.
19. TASHAKKORI, A., TEDDLIE, C. *Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research.* SAGE Publications, Inc, 2010. 912 p. ISBN-10: 9781412972666.
20. UN. *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights(1966).* [On-line], 2021. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>.
21. UN. *Universal Declaration of Human Rights (1948).* [On-line], 2021. Disponibil: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.
22. UN. *Vienna Declaration and Programme of Action(1993).* [On-line], 2021. Disponibil: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/vienna.aspx>.
23. VAŠÁK, K. Human Rights: A Thirty-Year Struggle: the Sustained Efforts to give Force of law to the Universal Declaration of Human Rights. În: *UNESCO Courier*, 1977, 11:29–32. [On-line], 2021. Disponibil: <https://doku.pub/documents/karel-vasak-human-rights-a-thirty-year-struggle-the-sustained-efforts-to-give-force-of-law-to-the-universal-declaration-of-human-rights-408g78dm98qx>.
24. WHO. *Preventing and mitigating COVID-19 at work: policy brief.* May, 2021. [On-line], 2021. Disponibil: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-workplace-actions-policy-brief-2021-1>.